

Σὺν τῷ Θεῷ μόνῳ ἀθανάτῳ

ΣΧΕΔΙΑΠΙΟΝ QVATERNIONIS MELE- TEMATUM, E VENERANDO ET AUGUSTO SAPIEN- TIÆ ARCHIVO ERUTORUM;

Quod,

Ὀμολογίᾳ καὶ ὁμοφροσύνῃ Amplissimæ Facultatis
Philosophicæ ad Auram,,

SUB PRÆSIDIO,

VIRI

Plurimum Reverendi & Praeclarissimi,

Dn. M. ANDREÆ WANOCII,

Philos: Pract: & Histor: Professoris publici, h. a. Lycéi
Rectoris Magnifici, Præceptoris mei pio zelo
devenerandi,

Publico ὥρῶς καὶ εὐσεβῶς φιλοσοφῶν πεῖσαι exhibet,

LAURENTIUS TAMMELINUS,

Nyl: Reg. Al.

In Φροντιστήριο Maximo, horis antemeridianis,
Ad diem 16. Junii, Anni τῆς παρηγέτεχνας MDC XC.

A B O Η,

Inpr. apud JOHANNEM WALLIUM, Reg. Acad. Typogr.

МОНАДИК

СВЯТОГО ГЕОРГИЯ ПОБЕДИТЕЛЯ

ПАМЯТИ СВЯТОГО ГЕОРГИЯ ПОБЕДИТЕЛЯ

Ε. Ο. Τ

χάρις μετ' ἐμῦ καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατέρος, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ,
τῇ δόγμᾳ εἰαὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἀμερίων ἡμῶν, ὅπως ἐξέλθῃ αἱ ἡμέας ἐκ τῆς
ἐνεργῶτος ἀλιών πονηρᾶς, κατὰ τὸ θελήμα τῆς Θεοῦ, καὶ πατέρος
ἡμῶν, φένδεις τοῖς τοῖς αὐτῶν τῶν αὐτῶν ἀμήν.

THEOREMA PRIMUM LOGICUM.

Πρότυπος Exponibilis, κατὰ τὸ ψήφισμα Dialecticorum Catholicorum, Exclusivam, Exceptivam, Limitativam, & Comparativam Enunciationem, recte charactere sui noëmatis coronat.

Ἐκδοτος τοῦ Θεοφραστοῦ.

on levem & exilem circa hujus Problematis refectionem, controversiae ferram Philosophi μαθαιολόγοι reciprocant, ast cordatorum sane neque judicio, neque ingenio, neque indagini convenientem. Itaque ostracismo adjudicatis tricis eorum spinosis, quas phrenesi & studio ἔργον corradunt, ad periphrasin theorematis nostri accedimus. Enunciatio Exponibilis illa salutatur, que propter difficultatem & obscuritatem, ex certis particulis ambiguis coortam, expositionem & illustrationem ultioreum requirit. V. g. Pater est aeternus fons vita solus: Non sola bona opera eternitatis efformant Candidatum: Nemo venit ad filium, nisi Pater traxerit eum: Christo, quatenus filius hominis, data est potestas παῦλον εἰπεῖν. &c. Hæc & similia effata exponibilia audiunt,, quia enucleationem angustiorem exposcent & efflagitant, alias multis in locis, ναυροφανίας & ἐπεροδοξίας studiosi, illi præcipue

apud Theologos, qui in nassam *Majoristicam* homines pellicere satagunt, & apud Philosophos cujuscunque sectæ consecutores, fictæ pietatis mangonio, ē: *repudiacionis* suam palliare & obnubilare, sine magna aliqua peristromatum copia, possent ac valerent.

S. II. Propositio Exponibilis dispescitur, vel secundum Signorum & particularum dispositionem, vel Subjecti & prædicti participationem, in *Exclusivam*, *Exceptivam*, *Limitativam*, seu *restrictivam*, & *Comparativam*. Quorum terminorum modificationem in sequentibus hisce paragraphis, ad oculum per Divinam gratiam, & *natura* rō *metre* conceptus mei, volo ostendere.

S. III. Propositio Exclusiva est, *cujus indoles particula exclusiva indigitatur*. Signa distinctiva, quibus inotescit, sunt: *situs*, *tantum*, *tantummodo*, *duntaxat*; item *unus*, *unicus*, *usq;*, *donec*. rō *unicus* tamen significat exclusionem plurium ejusdem speciei, vel rationis, ut & propositionis subjectum; e. g. *Unica fæmina degustavit paradisiaca tragemata*. Alias Propositio *Exclusiva*, vel proprietatis, vel improprietatis notam subit: Hæc est descriptiva tantum subjecti, & dicitur *Exclusiva societatis*: v. g. *Deus solus operatur*; ubi rō *Solus* proprie *Exclusive* non adhibetur, ut in aliis exclusivis omnino fas est; sed impropriæ, & ad descriptionem subjecti inclinat, notatq; solitariam sine socio actionem. Proprietatis vero veste induita, hæc propositio est vel *exclusiva subjecti*, vel *Prædicati*. *Exclusiva Subjecti* est, *in qua particula exclusiva a participatione ejusdem predicati removet omnia alia subjecta*. Ut *Sola eloquia immortalis Dei* sunt fundamenta fidei: *Solus unigenitus rationalitatis est capax*. *Exclusiva prædicati* est, quando excluduntur & removentur omnia alia predicata ab eodem subjecto; ut *Sacramenta sunt, tantum duo: Stygii averni dominator tantum male agit: miracula mundi sunt tantum septem: &c.* Multum vero ad illustrationem thematis con-

conducit, scire inter exclusivam Subjecti & Prædicati discrimen; ut, μόνος ὁ Θεός παρηκείτω; qui hanc propositionem reduceret ad exclusivam prædicati, erroris notam quam maxime sibi affricaret, ac principia juris naturæ, & immediatam DEI εἴληφεν de attributis suis, sive absolutis, sive iis, quæ ad εἰρήνην referuntur, quam veluti χειρογράφια in hisce agnoscere debemus, suffocaret: est enim propositio illa exclusiva exclusi subjecti. Discernuntur autem a se invicem hoc modo: (I.) Si particula exclusiva subjecto propositionis immediate præfigitur, est exclusiva subjecti; ut, *Solus Christus nos ab Eredi fanticibus eripuit.* (II.) Si exclusiva ponitur ante prædicatum, & post vinculum, est Exclusiva Prædicati, ut Elementa sunt tantum quatvor. (III.) Si signum Exclusivum ponitur inter subjectum & vinculum, efficit propositionem ambiguam; ut *principia chymica tantum sunt tria;* & hic anxie laborandum, utra propositio in re ipsa fundamentum ponat; illane, quam suppetit Exclusiva subjecti? an vero quam gignit exclusiva prædicati?

§. IV. Officium palmarium exclusivæ notæ est, exclude-re aliud subjectum a participatione prædicati; vel vice versa: non tamen imperii sui facultatem divulgat ad subordinata, nec concomitantia, nec necessario connexa, nec ad ea, quæ eandem numero cum subjecto essentiam habent; sed tantum ad opposita; e. g. *Solus homo, typus perpetuitatis, est risibilis;* non excluduntur a communione hujus prædicati, individua ejusdem generis, nec forma specifica, sed opposita species, videlicet brutum. Sic επιμελῶς satis rimantur Theologi: *Sola fides justificat:* ubi tamen nonnulli ἀνεβεστέρως malunt: *Fides solum justificat;* Sed eandem buccinam inflant, cum sensus idem pondus habeat; nam τὸ solum hic non est exclusivum prædicati, cum fides etiam præter operationem justificandi sit efficax per charitatem ἀνω καὶ κάτω: sed est exclusivum subjecti: non tamen excludit subordinata, ut gratiam DEI, meritum inæsti-

mabile & obedientiam summam CHRISTI, verbum & sacramenta; sed opposita, nempe bona opera; neq; propterea ab actu præuentiæ, aut ratione coexistentiæ, sed a communicione efficientiæ; non ut non ad sint fidei & justificatio; sed, ut cum fide nullam habeant in justificando homine i& p;reterea seu causalitatem. Insuper Omnis propositio exclusiva explanatur, resolvendo illam in duas propositiones simplices, alteram affirmatam, alteram negatam, quæ exponentes dicuntur, & ipsa propositio exclusiva exponibilis. e. g. *Solus astripotens est æternitatis documentum*; exponitur ita: astripotens est æternitatis documentum; & qui non est astripotens, non est æternitatis documentum. Sola substantia non est in subiecto. Exp. Substantia non est in subiecto; & quod non est substantia, est in subiecto.

§. V. Enunciatio Exceptiva, quam exceptionis syrmata involvunt, dicitur illa, que constat signo Exceptivo. Indicia ejus sunt *præter, præterquam, ni, nisi, excipe, & his æquipollentes*, quæ vim atq; potentiam separandi habent. Et quia non illico propositio exceptiva est, quæ signum habet Exceptivum sibi impressum, seqventium rationum pondera ad statuam justam sunt delibranda. (α) Subiectum Exceptivæ debet esse diffusius re excepta. (β) Exceptum debet contineri sub subiecto propositionis exceptivæ. (γ) Id quod excipitur, sit angustius eo, a quo excipitur. (δ) Enunciatio Exceptiva, sive ipsa Exceptio, sit sufficiens. Ut addita subiecto faciat axioma κατὰ πνεύματα; neque enim sufficenter excipit, qui hoc παραγόντες pronunciat: *lethum triste mani super omnes nisi, à uāstua suum agnoverint: ad vitam enim nulla manu fatali resecandam non sufficit nuda peccatorum notitia, sed requiritur ultra fides salvifica, cum πληροφορίαι conjuncta*. Exceptiva propositio est alia de excepto subiecto, alia de Excepto predicato. Illa est, quando a subiecto propositionis aliquid excipitur, cui non attribuitur predicatum, ut omnia animalia vitalem auram spirantia, exceptis aquatilibus, recondita erant in arca Noæ. Hæc quando aliquid Excipi-

Excipitur a predicato, quod subiecto non attribuitur. v. g. Christus similitudine simulacri nostri se cooperuit, excepto indu-sio peccati. Exponitur propositio Exceptiva, per duas sim-plices, quarum una constat subiecto & praedicato principali, altera vel subiecto minus principali & communi praedicato, vel praedicato minus principali & communi subiecto. e. g. *Omne vivens preter hominem (mundi incolam) caret beneficio ra-tionis:* Exponitur: Omne vivens, quod non est homo, caret be-neficio rationis; & homo non caret beneficio rationis.

§. VI. Propositio *Limitativa* denominatur, seu *restrictiva*, quæ signo vel particula limitante radiat; quales sunt *qua*, *quatenus*, *qua* *tale*, ut *sic*, *secundum*, *in quantum*, *prout*, & quæ similia sunt limitationum genera. Ubi tamen restringendæ sunt particulæ ad copulam & praedicatum, ut sicut luculento testimonio ostendat, sub qua restrictione praedicatum conveniat subiecto, alias non propositionem, sed terminum tantum formant restri-ctum. Enunciatio hæc est vel *proprie*, vel *impropriæ* talis; ut, CHRISTUS secundum humanam naturam est Filius Dei natu-ralis, proprie limitativorum latibula non ingreditur; quia omnis restrictio vere talis erit vel *āιλοδογίη*, vel *օειση*: at propositio allata ad neutrum semet accommodat, ergo relin-quitur, proprie limitativorum manipulo non esse alligandam. Insuper observationem poscit distinctio, inter limitationem *materiale*, & *formale*; *materialis* est, quando limitatio est pars subiecti; *formalis*, cum limitatio est pars praedicati. Hic vero particulæ *restrictivæ* perlustrantur vel *reduplicative*, vel *speci-ficative*; quæ certarum sunt propositionum fundamina. Propositio *Reduplicativa* est, quando particula restringens ostendit praedicatum subiecto inesse, per propriam suam essentiam, ubi signum accipitur *āιλοδογίας* & causaliter: Sic, Multiber qua-tenus coruscus, est edax omnium: Corpus naturale quatenus tale, est sub-jectum scientia naturalis. Propositio *Specificativa* est, in qua parti-cula *restrictiva* determinat aliquam naturam, rationem, notionem, aut

partem subjecti, secundum quam prædicatum subjecto convenit: hic signum sumitur & determinative: ut homo quoad calidum est crispus; Aethiops qua dentes est ligistro similis. Functio Limitativarum est, & dilucidare, sub qua ratione, secundum quam causam, vel juxta quam partem subjecti prædicatum insit? unde sua sponte propullulat, particulas ~~secessantes~~ ^{regi} ~~secessantes~~, à Theologis divexatas, non separare cum Nestorio, sed distingvere contra Eutychen. E. G. *Filius Dei secundum humanam naturam est passus*: particula secundum hic non est ~~conceptus~~ seu leperativa subjecti, vel naturarum in Christo, ab actu passionis: nam actiones & passiones sunt suppositorum. Sed 1. *Ostensiva cause*, propter quam prædicatum inest subjecto. 2. *Determinativa nature*, cui proprium formaliter competit. 3. *Distinctiva ejusdem ab altera natura*, qvæ non formaliter, sed ex unione & propter unionem, de prædicato participat: qui enim alio conceptu mysticum hoc ruminaret emblema, evaderet ipsi thesis heterodoxa, quæ negaret atque everteret personalem passionis ad concretum divinæ naturæ appropriationem, ut differit Doct: Röntg. Ultimo omnem hujus positionis gloriam coronat resolutio ejus in tres simplices v.g. *Omne corpus quatenus materialem est quantum.* Exp. O. Corpus est quantum. O. Corpus est materialem. O. materialem est quantum. Enunciatio autem *specificativa*, exponitur, exprimendo partē illam aut notionē, juxta quam prædicatum subjecto tribuitur; ut, *homines qua aliam partem sunt immortales*: Exp. altera pars hominum est immortalis.

§. VII. Enunciatio *Comparativa* est & dicitur illa, in qua prædicatum de subjecto dicitur, in collatione & respectu ad aliud, cui illud magis vel minus competit. Particulæ discriminativæ sunt, tantus, quantus, magis, minus; pro quibus usitatissime vicarii munus obit gradus Comparativus. In hisce indiciis adornat Comparationem formalem explicitum, materialem vero implicitum

citum signum. Ut Ose. VI. Misericordiam volo, non sacrificium. Propositio comparativa est. (I.) *Propria*, cum tertium comparationis termino excedenti & excessæ convenit; ut *lympha* est frigidior ære. (II.) *Impropria*, cum tertium comparationis alterutri solum comparationis membro inest; ut, *religio gynæcias Christiana, præstantior est Calviniana*: *Crater Philotesius, græcis negotiis ageret* & *gætis dæliuoxos, melior est ampulla superfluitatis*, (III.) *Impropriissima*, quando tertium comparationis, neutri inest; ut *contemptus bonorum melior, quam arrogantia: factum Cythera cum Gradivo, præstantius erat Panophei, qui gynæcum Denaes irruit, postquam se in aureum imbreu transformaverat*. Hic enim bonitas nec rei Excedenti, nec excessæ correspondet. Enunciatio Comparativa exponitur per tres simplices; ut, *aqua fontana est levior marina*, i.e. aqua fontana est levis; aqua marina est levis; & levitas aquæ fontanæ superat levitatem aquæ marinæ. Et hujusmodi propositiones, recto tramite procedunt, in comparationibus propriis, quando tertium comparationis, utrigꝫ inest extremo, in abusivis & impropriissimis, alia expositionis forma gliscit. Atq; ob hanc in medium prolatam rationum panegyrin propositionem exponibilem, quaternionem distinctionum recte terminis suæ ditionis circumscribere existimo. Qui subtiliorem & dexteriorem horum concoctionem expostulat, pervolvat vel Collegium Logicum, maxime Reverendi & Amplissimi Domini Doctoris Jacobi Flachsenii, ubi, quam exacte, quam erudite, quam perfecte hæc omnia summo judicio sunt ruminata, mirabitur. Nos nolumus tò περὶ τὴν περιτελίαν.

THEOREMA SECUNDUM METAPHYSICUM.

Anaynæcias, seu Necessarium, & Contingens. Affectio Entis disjuncta, principalis immediata, prima, considerata ratione modi aequalitatis, in ἀνελογίᾳ omnia molimina megacosmi & macrocosmi includit.

Robustioris & rotundioris ~~ωραίας~~ gratia, in initio statim declarare per amēnum erit, quid necessarium, quidve *contingens* sit? Necessarium hunc in modum describit Stagirita: *ἀναγκάτοις εἰσὶ τὸ μὲν ἀνερχόμενον ἄλλως ἔχειν.* Contingens vero, quod aliter esse potest. Circa hæc vero momenta, graviter hallucinati sunt veterum Philosophorum plerique, qui ex hisce compedibus minime se extricare valuerunt. Stoica secta delirans, fatalem omnibus rebus necessitatem superinduxit. Epicureorum vero devia turba contrarium, cuncta fortuito accidere imaginabantur. Sed quam profundum erroris barathrum sulfurarunt ambo, οὐδὲ λιμοφανερῶς demonstrari in propatulo est. Stoicorum larvam, enudant rerū naturalium & actionum nostrarū conditiones, siquidem istæ potentiam contradictionis admittant ad esse & non esse; in primis ζεστία, τρεπτικός seu libertas voluntatis nostræ, venusto documento id satis superque declarat: Cui qui se opponit, omnem deliberationem & consultationem, δέσποιν καὶ κακίαν, præmiorum vota, & pœnarum constitutiones e medio tollit & surripit. Insuper summum & optimum DEum auctorem peccati facit; quod prorsus impium, αἰσχύνη, τὴν αἰτίαν. Sensualem deniq; observationem, qua aliter esse & non esse, fieri & non fieri posse observamus, dubitationis nebula recondit. Cui in os ingerendum illud D. Calovii ex Scoto consilium: tamdiu tormentis exponentibus & cruciandus est, donec concedat se posse non cruciari. Epicureorum autem vaniloquia disturbat & dissipat, rerum pulcherimus ordo & uniformis conditio, nec non effectuum naturalium cum suis causis nexus: sic flammeum illud jubar, Sol, in altioris firmamenti habitaculis, ignium globulos eructans, cum in principiis sui cardine graditur, necessario efficit diem. Folia tiliæ, ilicis, oleastri, aceris, narcissi, nasturtii &c. eandem quotannis

§ 9

annis figuræ magnificentiam e thalāmis suis promunt; certus in ipsis estradicum vigor, certa caulum gratia, certa frondium omnium imago, quæ svavissima spirituum effluvia, & gratissima oculorum delectamina, præbent, demonstraut, ostentant. Calculo suo signat hoc etiam omnium eruditorum confessio, qui monstrum naturæ à Φανάρηνοι vocare siveverunt. Deniq; si necessitas omnis plane extirparetur, actum esset de gloria scientiarum, & Philosophia humanæ mentis ornamentum evaderet, vel *Ephætica*, vel *Sceptica* vel *Pyrrhonica*, quibus ob ἀπόχει την retentionem assensionis, καταὶ καται, item N. L. solenne, stupiditatem hoc ipso ingenii coopertam spissi ignorantiae umbraculo demonstrantes. Redundanter igitur argumentis probatum est, & Stoica & Epicurea vaga ingenia, minus sincere judicasse, sed à veritate immani saltu præcipites prolaplos fuisse.

§. 2. Sed ne veluti per ignota tesqua, & tortuosis laborynthorum mæandris irretita compita, dum de abstrusa hujus theos veritate ago, errare videar, in vestibulo statim innotescere debet, *Præscientiam DEi, non tollere rerum contingentiam, nec iisdem inferre necessitatem*, cum ad hoc probandum sufficiat hujus rationis pondus, videlicet quod illarum causa non sit, neq; *proxima*, neq; *remota*: si enim prius, tum (a) omnes res præscitæ forent necessariæ, necessitate quadam *absoluta, immutabilitatis, simplicitatis, independentiæ, & invariabilitatis*. (b) Res omnes etiam fuissent ante æternitatis spatia; quoniam & præscientia immensurabilis DEi. (c) Deus sanctissimus foret causa peccati, etiam Adamitici, quia illud præscientiæ oculo prælustravit. (d) Climatum hujus universi plastes, non libere, qui tamen est ens liberrimum, sed necessario ageret, quod effectui daret, quoniam & suas actiones præcognoscit. Parili ratione quoque magni præcordia mundi simplici necessitate fabricata essent. (e) Hinc ebulliret dogma illud temerarium, quod

omnia quæ stator immortalis scit & novit, infallibiliter evenient; hoc autem prorsus Sycophanticum; quod probat sanctissimi labii immensa profunditas, Matth. xi. *εἰπεν ὁ Ιησος τοῖς μαθηταῖς Ἐγώ σαφῶς εἰπεις ότι καὶ αὐτὸς οὐκέτι ζωει πάλιν, πάλιν δὲ τοῦτο γίνεται τούτῳ τούτῳ.* Ubi DOMINUS JESUS, prævidit Tyriorum & Sidoniorum pœnitentiam angore stillantem, etiam aliquando legiones intelligentiarum, in suum patrocinium posse transmitti, quæ omnia tamen licet prævidebantur, eventum præviae prævisionis non consequbantur. Nec posterius, non enim propterea, quia præscit DEus, aliquid evenit; sed, quia futurum est, præscit. Nam Astrologus, ex umbræ terræ conoidalis adventu, infallibiliter prævidens deliquium lunæ, ejus causa non est. Nec Epidaurius acerbissimæ solutionis agonizantis, nec Nauclerus tempestatum ingruentium. Ruminandum itaq; accurate, quod dicit D. Calovius, *Præscientie Divine effectus est, non ut res ita fiat, sed videre quod res ita fiat; Essē autem rei, est à voluntate atq; potentia DEi, non vero vult & producit omnia, que fieri videt, nec que vult & producit, omnia talia sunt, ut cum suis causis nexum habeant absolute necessarium.* Præscit ergo ita, ut res sunt in se, adeoq; cum contingentes sunt, etiam à DEo tales prævidentur. Alias e scriptis insignium virorum eruditum sumus, Præscientiam DEi, esse internam intellectus Divini actionem, & notare solam simplicem futurorum prænotitiam, non simul efficacem producendi voluntatem. Hoc insuper ratione adversariorum opiniones evertit D. Meisnerus: *Actus nunquam est causa sui objecti, sed contrapotius objectum est causa sui Actus, jam autem præscientia est Actus; objectum res præscita;* Ergò illa barum causa nou est, sed contra. Atque sic acutissimis his adductis rationibus propugnavimus præscientiam *θεοῦ ἀπομένετο*, non tollere rerum contingentiam. Modum autem concordiae, quomodo convenient, tum infallibilitas Divinæ præscientiæ, tum rerum contingentia, utpote difficilimum intellectu, dupliciter

¶

pliciter decircinant Theologi I. Numen cœleste non tantum infallibiliter scire futura, sed etiam hoc præscire quomodo aliquid sit futurum, nempe ea, quæ habent causas necessarias, prævidet futura necessario; quæ habent causas contingentes prævidet futura contingentia. II. Qvod apud DEUM immortalem, nihil sit futurum vel præteritum, sed omnia præsentia E. in præsentia Divina non debemus considerare res ut sunt futuræ, sed potius, ut præsentes sunt, & jam sunt. Sed ne ματάθασιν εἰς ἄλλο γένος, committamus, nevè vireto rosarii Philosophici resilire videamur, hic plantam arenæ applicamus, inter virgulta taciturnitatis ludentes, ex libera dispositio-
nē, qvæ explananda ad huc forent συγκέντρων πολιορκήσων re- servantes.

§. III. Sed Antequam carinam tumentium undarum cryptis ulterius immersimus, severam hoc loco obseruationem expostulare percipimus illud: *Num detur medium inter necessarium & contingens?* Ubi haud elumbium argumentorum pedamentis innixi, classico partium negantium ultro avocamur, quia contra dictorie & immediate sibi invicem opponuntur & contra distinguuntur integris essentiis, ut, non posse non esse, & posse non esse; sed hic lituum tonantem percipit adversariorum Excellentissimus Calovius, præcipue Conimbricensium, qui medium quoddam excogitarunt & introduxerunt, videlicet *actus DEI liberos*, qui ex *necessitate* quidem constantiam accipiunt, ex *contingentia* vero possibilitatem aliter se habendi. Sed *Actus Dei*, ut jucunde explanat Cl. Frommius, terminantur vel ad ipsum DEUM, & sic necessarii sunt, quia omnia, quæ in impervestigabili Numine sunt, ipsum Deum involvunt, & sunt ipse Deus. Vel terminantur ad objec-
tum aliquod externum, atq; sic liberi & contingentes sunt. Contingentia autem hic claritatem essentiæ divinæ, nec obscurare nec obnubilare satagit, multo minus imperfectionis

stigma infarcire, quia in se & sua natura spectata non statim dicit casuale, sed quod potest aliter esse. Cœterum *A-*
ctus DEI sunt vel interni vel externi: isti vel personales, vel essentiales;
 ut acutissimorum Theologorum decreta aperiunt. Personales actus necessarii sunt, ubi accurato distinctionis temperamento observarunt Conimbricenses, aliquid agere ex necessitate naturæ, bifariam notare, uno modo, quia agens solo naturæ impetu citra omnem intellectus & voluntatis Actum in rem fertur, ut Vulcanus calefacit, altero quia et si per voluntatem & intellectum agat, non tamen ex delectu & libertate operetur; sed ita, ut actionem suspendere aut inhibere neutriquam valeat. Sic in mysterio abstrusissimo venerandæ Trinitatis, cuius tanta est sublimitas, tanta altitudo, ut sit ὡπὲρ νῦν, ὡπὲρ
 λόγον, καὶ ὡπὲρ πᾶσιν κατάληψιν. Pater per actum intelligendi generat Filium, Pater & Filius per actum amandi spiritum sanctum, Essentiales actus Conimbricenses dominant, actus intellectus & voluntatis divina, qui in essentia terminantur; seu sunt decreta Cœlestis Demiourge, quæ sunt libertatis, non necessitatis, ut & actus externi, qui peraguntur juxta ea, quæ Monarcha collegii Pomposarum mentium decrevit. Sedin utrisq[ue] egregio documento libertas arguit contingentiam: quæ enim pro principio agnoscunt arbitrii libertatem, possunt non fieri; idcirco licet grandem constantiam præ se ferant, neq[ue] mutationi sint obnoxia, non tamen albo Contingentium eximuntur, si quidem ad contingentiam præcise sufficiat aliter esse posse. Allego etiam ad horum ulteriorem veritatem, verba D. Calo-
 vii: *Sane contingentia extrinseca non est tribuenda DEI actionibus, non tamen deneganda intrinseca: hoc enim ex parte agentis non im-*
perfectionem arguit, sed perfectionem; quia libertas omnino est perfectio-
nis, quamquam ex parte actionum quædam implicitur imperfectio, sci-
licet quod possit non esse vel esse; & multa plura, quæ egregie &
 solide de his rebus acutissimum ejus promit ingenium Vide pag. 412, ὠθεογίας.

¶. IV. Ex hisce igitur sole lucidius esse mihi per svadeo, veritatem porismatis claritate sua radiare, cum *omne quidquid sit necessarium sit vel Contingens*, licet pro diversitate rerum, actionum & causarum alium atque alium essendi modum efflagitent. Qyod Metaphysicorum divisiones & subdivisiones satis præclare monstrant. Alia enim est Necessitas *indigentia*, alia *coactionis*, alia *violentie*, alia *expedientie*, alia *immutabilitatis*. Alia iterum necessitas in *operando*, alia in *efficiendo*, alia in *prædicando*, alia in *essendo*, Deinde necessitas vel *absoluta*, vel *hypothetica*; illa vel *simpliciter talis*, vel *secundum quid*: hæc proporro *substantiarum*, vel *spiritualium*, vel *corporearum*, vel *accidentium*. Eodem modo *Contingentia* diversos conceptus subire sivevit, dum vel *nimirale*, vel *nimiris stricte*, vel *adæquate* sumitur; estq; alia *externa*, ratione *principii externi*, qua aliquid ab externo principio potest mutari; alia *interna* ratione *principii interni*, qua agere potest, & non agere. Sed hæc *as ēr w̄d̄ḡd̄p̄m̄*.

THEOREMA TERTIUM PNEUMATICUM.

Angelos δύναμις πλαστικὴν ad generandum nequaquam habere, cuivis innotescere debet.

κατεργατὴν θέσεως.

Statim circa ingressum hujus Ζεύπατο^ς, ad effugiendam omnem hinc propullulantem δυσκολίαν, cum Angelos proprio influxu generationis Τέχνην præstare posse, vix μέσον, multo minus γνῶσον esse, putamus; in materiam constitutivam, ex qua, & modum generationis, inquisitionis nostræ cura immergenda erit: cum duæ sint tantum viæ producendi substantias, una per creationem, altera per generationem, illam summo & immortali DEO adsignamus, hanc vero Angelis in totum & solidum, denegamus. Cum in omni productione generativa ordinaria, antequam simile propagetur, prius materia aliqua cum forma producenda venit, quod etiam natura

nostra in formatione hominis disposite observat, ubi primum sperma, maris & fœminæ profert, quod mixtum, robore primævæ benedictionis, secundum & prolificum, est *principium hominis proximum*, ex quo coagulatur. Tò generare itaque solum compositi ex principiis Physicis proprium est, instar limpidissimæ scaturiginis emanantis è facultate animæ vegetativæ, quæ est *actus corporis, cibo & potu utentis*, unde digeritur materia illa *calida, burmida, spirituosa, & alba, ex sanguine, vi testum congesta, ad animæ propagationem, & viventis generationem elaborata*; Qvæ postquam in uterum recipitur, beneficio & efficiens *principalis, forme videlicet specificæ, actu semini inexistentis, & Instrumentalis, spiritus insui & influentis, atq; Qualitatis prime, amicabili quadam compositione, miscetur, fovetur, consolidatur*. Unde Excellentissimus ille artis Medicæ princeps, Hippocrates, thesaurum intra claustra uterina, reconditum, in primis vocat *zōnū*, deinde *nīnua*, hinc *εὐθυνος*, ultimo *παιδίον*, juxta adumbrationem, elaborationem, maturitatem & perfectionem obnubilati hujus pignoris, quod tunicæ obvallantes chorion & amnios forte etiam Allantoides circumcingunt, sed hæc objecto *Φυσικῆς* quam *πνευματικῆς* sunt proximiora. expositionis tamen ratio, illa in apricum ducere expostulavit, ut manifestum evaderet, generationem solum compositis Physicis appropriandam esse.

¶. II. Argumentum itaq; nostræ sententiæ *Primum*, quo intelligentiis, operationem procreativam denegamus, proponimus hoc; quod sint *substantie finitæ, compleæ, spirituales, adeoq; nullam nutritionem ob defectum centri concoctionis requirant, quod tamen palmarium & necessarium esse debet in generantibus, ubi anima vegetativa, mediantibus suis facultatibus, videlicet primariis *Altrice, Auctrice & Procreatrice*, quibus opitulantur *secundarii, Attractrix, Reentrantix, Concoctrrix, Expultrix & Formatrix*, sperma condignum è Cibo & potu format, componit,*

ponit, digerit. Jam autem carent Angeli hoc prærequisito medio; si carent medio, etiam materia ipsa; si carent materia, consequens est δύναμις σπερματική, ipsis nullo modo convenire; Nihil autem nos movet illud, quod Angeli multoties pondere corporū semet illustrarunt, cum illa fuerunt tantum *assumptiæ*, & unita, ut ostendit D. Dannhaverus in ὁδοσοφίᾳ sua Christiana, non Hypostatice, cuiusmodi unio est inseparabilis, non perichoriſtice, quia non informabant Corpora, sed parachoriſtice & affiſtive, quæ affiſtia conſiſtebat in duobus, mox videlicet & representatione. Unde etiam in sacra scriptura, illos interdum edisse legimus; sed hoc vel apparenter, vel etiam diſpenſatione peculiari & œconomia assumptæ formæ, factum erat; in qua ut vere ambularunt & locuti sunt, ita vere edisse absurdum videri non debet; convelebant autem dentibus mortalia fercula, non quod famem levarent, sed ut occultarentur ad momentum revelationis.

§. III. Secundum Argumentum est: Ubi deest materia, ibi nec adesse materiatum potest, quod essentiam inde nanciscatur, jam Angelis, talis materia sublata est, quia nec habent a se ipsis, nec ab aliis commodatam, & in matricem subjecti recipientis infusam: nam ille solum facultatis generatiæ potis est, qui arcanum illud naturæ emittit; non vero qui transfert; seminis quippe vivificus nucleus, qui vi prolifica pollet, est spiritualis, unde Chymicis spiritus æthereus nuncupatur, qui ut a transportatoribus conservetur tere impossibile.

§. IV. Tertium: si generativa facultas Angelis esset assignanda, aut fieret hoc prout respectus haberetur ad ipsorum naturam & quidditatem, aut quatenus corporibus assumptiis semet onerarunt; non illud, quia excussa & negata, *materia constitutive sumpta ex qua*, videlicet semine, profligatur omnis hinc propullulans αὐλαγητις; vel si generarent, necessum esset, ut semina concepta aliquando redderent, vel angelos in lu-

in lucem ederent, nam causa hic erit univoca, habens eandem effectum cum effecto: Ast illud prorsus est *avimus*. Non hoc; assumpta enim illa ad tempus sarcina, vel erit humana, & ita aut mortua, aut viva, aut alia aliqua aliunde conflata; at neutrum dici potest: non enim est corpus humanum vivum, quia sic *aliger* (*Cœli vernantis alumnus* ut cum Poëta loquar) plane nihil ad generationem conferret, quia tum *Corpus vivum*, mediante *tertia specie facultatis vegetativæ*, utpote procreatrice generaret, non vero *spiritus Angelicus*. Nec est corpus mortuum, quia caret possibilitate semen elaborandi, nam probe *præcognitum esse oportet*, *spermata non mortua*, non *ψυχα*, sed *ψυχα*, viva & animata debere esse. Neq; procreativum exercitium, beneficio molis corporeæ aliunde conflatæ, exercere possunt, quamvis potentia sua, formam quamcumque fictitiam sibi applicent, & corpus assumant, non tamen creando, quod illis *præcipue ē συγκέντησις Θεος Θεον*, cui illud proprium est, vere sunt *ē τῶν ἀδυνάτων*, sed atomos dissipatas coacervando, conjungendo, & condensando, atq; ex iis corpus alicui, creaturæ analogum cūdendo, *προώπων* certam cuiuscunq; animalis imprimendo, accommodando fese ad omnes illas actiones execuendas, quæ vi motus localis edi possunt, & adesse composito *καρεστικόν* per *unionem accidentalem*, in his libertate sua utuntur. (scimus n. ipsis appropriandam esse *libertatem*, *qua est a coactione*, nec non *exercitii*, seu *contradictionis*, item *libertatem specificationis*) sed & hæc massa, quia vita, & cæteris generationis requisitis destituitur, ad procreandum apta nata non est.

S.V. Quartum, nec hic finis generationis est, conservatio videlicet speciei, ne illa intereat individuis deficientibus. Clausulam itaq; hoc sigillo obsignamus; scilicet Angelos in se consideratos vere & essentialiter esse *άνθρωποι ἀσωμάτως*, & proinde neque per se, neque per aliud generationi esse accommodatos.

S. VI.

§. VI. Sed hic quæstionem proponunt adversarii. *Annon Cacodæmones, cum Sagis, quas omni gratiarum, omni deliciarum, omni busque blandimentorum suaviis excipiunt, donee desiderio & appetitu Veneris fremant ardeantq; coire & generare possint?* In hujus Quæstionis declaratione affirmare prius, negare vero posterius non subveremur. Concedimus quidem ultro congressum, cum inferni mancipiis, partim *imaginarium & Phantasticum*, partim etiam *realem*; sed generationem, in qua quæsiti nervus, & controversiæ cardo vertitur, plane ob rationes in Thesi superiori expositas abnegamus: nihil namq; obstat, quin congressum cum sagis habere possint spiritus impuri; formando videlicet sibi tanquam formæ parachoristice assistenti, *σωμα* palpabile, illud vegetare, movere, calefacere, per illud exhaudire laborum gravamina, effundere glossarum murmura, niveis lacertis colla circumdare, mammarum rotundos globos circumgyrare, & infinitos alios execrandos lusus comminisci, vel stando, vel sedendo, vel cubando, & ut verbis expressioribus utar Doct: I. A. Osiandri, in libro de magia, *sexum imitando, membra virilia vel muliebria exprimendo, sociare se vel viris, vel feminis, mulieres sibi subjecere, viris se subternere, emissionem semenis imitari, aliunde abductum vel abreptum ejaculari.* &c. Hic autem observandum, quod vix ab aliis suffurari queant diaconi semen, ita ut fœcunditatem habeat, quod docte satis commonstrat Cl. Sperlingius, his verbis; *Spiritum enim amitteret, liqueceret, aqueceret; & ponatur Daemon transferre semen, non properea generabit; nam qui emitit semen, ille generat, non qui transfert.* Qvod autem nonnullæ lamiæ, viscera partu completa esse jaçitarunt, & interdum etiam prolem produxerunt, id effecit semen clandestine ablatum, vel per tacita nocturna deliria, vel etiam per vigiliam solertiaq; provida ne evaporare possit, servatum; Quo deinde, utendo membro virili in concubitu mancipia sua ludificabat, tenebrio subdola ysfritie sagacissimus.

Rarius autem DEI populum, frequentius vero gentilium, sub cimmeriis superstitionum tenebris errantem propaginem, infestavit, tumultuosis spectrorum illusionibus: in hos enim regnum tenebat, & suo quasi in peculio pro lubitu dominabatur. Quid fuere aliud *Panes*, *Sylvani*, *Flora*, *Najades*, *Dryades*, *Hamadryades*, *Nereides*, *Priapi*, *Fauni*, *Furia*, *Genii*, *Bellona*, *Lares*, *Penates*, *Lemures*, *Manes*, *Napææ*, *Phætonides*, *Satyri*, *Hyphaliae* *S. succubi*, *Ephialtae* *S. incubi*, *Cobali*, & reliqui innumerabiles familiares deastri, quam Diaboli monstra, execrandis populum religionibus obstringentia.

THEOREMA QVARTUM. POLITICUM.

Homagium, est medium administrandæ reipublicæ plane necessarium, quo subditi Magistratui adstringuntur.

Ἐντος τῶν διδομένων.

Circa vernantia primorum seculorum primordia, immortalis DEUS statim intra sacraria pectoris humani, signa quædam, sublimitate cælesti coruscantia, conclusit, quæ in unum σύνημα colligata, prima principia audiunt: Inter quæ vinculum illud inæstimabile societatis humanæ eminet: Parentes sunt honorandi: cuius nexibus, sacramentum subditorum erga supereminentem potestatcm continetur, & ne quando Divinum hoc symbolum negligere incipient, Homagio refrenantur. Præcipue, autem jure jurando, & actu religioso, quo DEUS testis invocatur, solenne hoc fidei documentum edito solet, ne progressu temporis, per affluentes & hinc inde excogitatas circumstantias, in ipso pacificandi actu, expresse non memoratas, infringi ac divelli possit. Licet in singulis obligandi processibus tam indissolubilis nodus Gordius non requiratur, ubi spectata fidei gloria, probatum & perspectum esse sufficit, secundum illud: οὐ περδαίσ λόγοι δοκοῦσι εἰς βέβαιον.

Bellar. Interim tamen cum misericordia mortalibus innatum sit hallucinari, & faciliter cursu in veritatem niti, ad forendam in societate publica Majestatis auctoritatem, evitandos perjurii næcos, DEI iram & hominum ignominiam inferentes, nec non ad sublevandam difficultatem circa sceptrorum moderationem, licetum est injurandum, ex parte recipientis & ex parte praestantis.

q. II. Sic autem disquirunt: litrum cuncti, qui Reipublice fruuntur iuribus, obstricti sine coram Magistratu panarium debent deponere, nec ne? Ad quod primo generaliter respondeamus, Ecclesiasticos non minus ac laicos, subditorum albo inscriptos esse, ideoque a sacramento hoc prestanto, haud quamquam immunitatem aliquam opertere pretendere; siquidem universalem edificationis formulam, neq; status, neq; conditionis, neq; ordinis inferens exceptionem, nobis inculcat Sacra script. *nam pao duum et omnis imperio ut iuste sit.* Objurganda ergo hic est Cathedra Papalis, quæ dignitatem sacerdotalem, supra solia Regum & Imperatorum evehere fatagit, non observando quos Deus regali throno coherestavit, cum non impurum Papalem cucullum, neq; ejus clientulos Capita Ecclesiæ esse voluit. Argumentorum schemata ab utraque parte hic ruminare, brevitatis propositum vetat; quæ qui desiderat, vel adire potest Kippingum lib. II. Pol. Cap: 2. Alias si Clerici essent supra potestatem civilem, essent tales aut ratione personæ, aut offici, aut ratione honorum? Non ratione personæ, quia jure infallibili, tam divino quam humano, potestant summæ subjecti sunt. I. Pet. 2. v. 13. *Carceris enim et misericordia nostra, atque ex regia Constitutiones etiam Regum & Imperatorum, clericorum colla legibus civilibus subiectum.* Neq; ratione offici, quod depositio sacerdotis abularis offendit, qui a mortalium principumq; omnium augustissimo Rege Salomonem, secundum verbum Dei pontificatu exutus, substituto

in ejus locum Sadocho. Nec ratione bonorum, quamvis non nullis privilegiis gaudeant, quæ tantum Magistratus sunt beneficium. Ad oculum igitur cuique, naris emunctioris, patet, Clericos non minus ac reliquos homagio præstanto obnoxios esse.

§.III. Sæpe autem evenire potest, quod portionem bonorum, præcipue immobilium, nonnullorum municipum alia sibi vendicet res publica, quam illa, ubi ligio se constrinxerat, jam πρόβλημα necatur, *An bona illa externa, externo Magistratui, et iam homagium conferendum esse obligent.* Ast hujus erotematis negationi Politissimorum fere omnium politicorum applaudunt iudicia; vana enim spe animum suum perturbarent illi principes, qui admissis in imperiū, diversis situ, & institutis gentibus, omnia eorum molimina intra cancellos suæ dominationis, coarctare sibi prælumerent. Recalcitrat præterea hoc tranquillitati Reipublicæ, nec non subjectioni & reverentiæ, quam inferioris subfelli homunculi Magistratui sibi immediate a Deo in sui vicarium ordinati, exhibere tenentur, ad quem Φυλακὴ totius territorii, veluti ad maximæ auctoritatis patronum spectat, ut se suosque ab irruptionibus sceleratissimorum latronum protegat & defendat. Hinc qui bona in alterius ditione tantum possidet, subditi nomine insigniri non potest, alibi sedem habens, nec juramentum hoc præstare tenetur, cum subditus proprie non sit. Alias foro ac legibus ejus loci obligatur, nec non privilegiorum & immunitatum particeps fieri potest. Sigillum etiam labii Christi hoc corroborat: ἐδεῖς δύσαται δυὸς κυρίοις δελεύειν. οὐ γάρ τοι ἔνα μισθοῦ καὶ τοὺς ἑπτὸν ἀγωνίσεις οὐ ἐνὸς αὐτέξετε, οὐ τῷ ἑπτέ ταῦτα φρονήσει. Id tamen observandum, si bona illa sint feudalia, quin juramentum fidelitatis præstare possit, nihil obstat: hoc enim subjectioni immediatae, nullum generat præjudicium; non enim nodis suis, ipsam personam, qui libertate sui Magistratus uititur, constringit, quamvis ratione bonorum aliis etiam sit devincta.

§. IV. Proporro circa subjectorum investigationem, opinionum divertia se insinuant? Utrum minorennes, Mulieres, & famuli, e-jusdem juramenti rigore teneantur? Et quoniam non subtilitatis, sed magis utilitatis ergo hanc quæstionem introduximus, itaque sine ambagibus affirmativam magis veritati & æquitati consonam esse putamus: Qvamvis enim nullum a minorenibus extorquendum sit homagium, cum id animum requirat maturum ac firmum, judicium spontaneum, quale in cerebellis pusionum, ob immaturitatem ætatis, reperiri non licet; tamen omne dubium diluit Legisterium Patrium, & assertionem meam statuminat, Kong. B. L. L. cap. 5. Och medh thef som Edvin och trolofwan som Lagman och Allmogen hafwer sveret och lefvat Konunge sinom / bindz både Ungir och Gammal födder som osfödder/ otår som får/ fränvaran- de som the ther når woro / som Eda svero och trolofvaade. Dum vero dicimus minorennes & consimiles teneri juramento, non mox volumus duplicari juramentum, a parentibus præstitum, adeo ut id iteratis vicibus, a liberis, præterlapsis aliquot lustris, de novo præstari debeat, cum totum obligare partem etiam ultro natura dictitet. De mulieribus, plane nulla est dubitatio: nam licet non in propria persona, ad juramentum deponendum, confluant, tamen qvina matritis & tutoribus expressum, implicite etiam illas apprehendat, nullus scrupulus contramachinatur. Idem libratur statera judicii de subditis postremo meditatis, qui non adeo Majestati in throno regni sedenti, sed inter mediis suis Dominis, expref-sæ, declaratæ & promissæ fidei, ac obsequii, contestationi vincuntur, ubi præsupponitur illos jam tum homagio tacite vel a parentibus vel Dominis suis exhibito, circumventos esse.

§. V. Tantum de subjectis homagium offerentibus, nunc paucis de subjecto recipiente agamus, non enim in qualibet reipublicæ forma, baronagium æque commodum invenit locum, sed ad statum

Monarchicum, prout unanimis Politicorum statuit διοψυχα; pertinet, in statu enim *Aristocratico & Democratico* crebre vicissitudinum mutationes, accuratam hujus observationem non admittunt, propter annuas & semestres magistratum vices. Merito itaque albo calculo signanda sunt verba Praetorii: *Homagia reipublicae Aristocraticae & Democraticae non agere esse necessaria.* Sed Monarcham adæquatum subiectum hujus recipiens esse; finis vero homagii est reipublicæ tranquillæ, pacatae & temperatae inexplicabile & indissolubile vinculum.

Ad impletionem rite ostendit, seqvitur *recedere sive agere utrūcunq;*

I. *magistratus apud Gymnosophistas demonstratorios est duplex; altera*
alitudinis, quam facit *Horizontis veri & visualis differentia ex di-*
stancia terre & ejus centri orta. Alia diversorum *Horizontum,*
deorum incolis extimo locorum differentia, in quibus eorum opus erat ali-
quid apparet ex duabus diffatis regionibus visim.

II. *Amphiscios, Alcios, Perisios, & Heterocios, Geographi in*
delicatalis globi terraquei incolis considerare debent.

III. *Phoenici, Iberi recte Uranologiam, Stoicheiologiam, Meteo-*
rologiam, Metallographiam, Phytologiam, Zoographiam,
Anthropologiam, & tandem Cosmologiam firmolitatis suæ ter-
minis circumscribit.

IV. *Dottini, radij, iugum, degenerum, invadentium, evanescuntium,*
weg, perducentium, & cunctarum, & evanescuntium, ad artes Paeoniae &
Machaonias remittende.

V. *Intra iura Majestatis minora, jus Armaniæ & jus Angarii*
annuntiatur.

VI. *Potest rebus dividitur in rythmologium & melopœiam, u-*
trum autem in se continet technopœgiam.

VII. *Vestris tibi & delicatione male facient, dum adstrictis thoracibus*
reddunt se ex astuta iuribus.

Tu deo nō nō nō
tū nō nō nō
tū nō nō nō